Ispitele sunt ceea ce este atletismul pentru tineri. Ele constituie prin îngăduința lui Dumnezeu o gimnastică a sufletului nostru pentru mântuirea lui. De aceea omul nu trebuie să se neliniștească, ci să aibă răbdare și să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru tot ceea ce i se întâmplă în viață.

Încă o dată, Athosul se dovedește la înălțimea cuvenită celui mai de frunte loc al Ortodoxiei: trăire însingurată, dar și misiune pentru cei din lume, rugăciune isihastă, dar și cuvinte de mântuire pentru cei ce o caută trăind în societate. Mai presus de toate, vedem aici dragostea lui Dumnezeu și grija Maicii Domnului ca „tot omul să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vie“, iar comorile neprețuite ale Ortodoxiei să fie cunoscute de oricine caută mântuirea, „în tot locul a ieșit vestirea lor și până la marginile lumii graiurile lor“.

MONAH DAMASCHIN GRIGORIATUL

PĂRINȚI ATHONIȚI PE CARE I-AM CUNOSCUT

MONAH DAMASCHIN GRIGORIATUL

PĂRINȚI ATHONIȚI

PE CARE I-AM CUNOSCUT

...peste puțin, mi-a deschis un bătrânel scund și plăpând. Fața îi strălucea ca soarele. Era o față cu adevărat de copil mic, blândă, curată, fragedă, lină, neîntinată, sfântă. Toți am fost uimiți de chipul lui. I-am pus metanie. Ne-a condus în biserică, după obicei. În timp ce coboram scările spre biserică, am simțit o mireasmă puternică. Tot locul se umpluse de această mireasmă cerească...

EDITURA SF. NECTARIE

SF. NECTARIE

MONAH DAMASCHIN GRIGORIATUL

PĂRINȚI ATHONIȚI PE CARE I-AM CUNOSCUT

MONAH DAMASCHIN GRIGORIATUL

PĂRINȚI ATHONIȚI

PE CARE I-AM CUNOSCUT

Traducere din limba greacă de
Ierom. Agapie (Corbu)

Tipărită cu binecuvântarea
Înalt Preasfințitului Părinte
T I M O T E I
Arhiepiscopul Aradului

Traducerea după manuscrisul original al Părintelui Damaschin Grigoriatul: ΜΟΝΑΧΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΓΡΙΓΟΡΙΑΤΟΥ, *ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΓΕΡΟΝΤΑΔΕΣ ΤΟΥ ΑΘΩΝΟΣ*

Coperta: Dana Moroiu, Corneliu Alexandrescu

Imagine coperta I: Părinți athoniți contemporani, dintre care Arhimandritul Haralambie (în centru) şi Părintele Ghelasie Simonopetritul (în stânga); Sf. M. Dochiariu - privire panoramică (jos)
Imagine flapsul I: Părintele Damaschin Grigoriatul, autorul (foto)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DAMASCHIN GRIGORIATUL, MONAH

Părinți athoniți pe care i-am cunoscut / monah Damaschin Grigoriatul; trad.: Ierom. Agapie. - Ed. a 2-a. - Arad : Editura Sfântul Nectarie, 2009

Bibliogr.

ISBN 978-973-85817-1-0

I. Agapie, ieromonah (trad.)

821.135.1-97

Prolog

Avva Serenus, în cuvântul său către Sfinții Ioan Casian și prietenul său Gherman, spune că monahii începuturilor erau atât de ispitiți de diavol, încât nu îndrăzneau să se odihnească cu toții deodată, ci cu schimbul, o parte dintre ei aflându-se la rugăciune din cauza năvălirilor drăcești sălbatice și neîncetate. Cu trecerea timpului însă, monahii au câștigat experiență în războiul nevăzut. Așa se face, continuă avva Serenus, că în zilele noastre acest război este mult mai ușor, deoarece noi, monahii de astăzi, ne folosim de experiența în luptă a înaintașilor.

Monahismul, așadar, este spațiul primirii și al trăirii și al predării mai departe a celei mai directe și mai vii experiențe duhovnicești. Cuvântul avvei Serenus vizează lupta cu patimile și cu demonii, care se împotrivesc lucrării virtuților și rugăciunii curate a monahului. Experiența și izbânzile unei generații devin punct de plecare al următoarei. De aceea, întâlnim de timpuriu obiceiul și grija de a păstra diferitele povețe ascetice, cuvinte insuflate sau învățături duhovnicești ale monahilor din vechime. Unele dintre ele au fost cuprinse în faimoasele paterice, cel mai cunoscut fiind *Patericul egiptean*.

Toate acestea arată că monahismul se deprinde în cadrele unui act personal. Dacă dorești să devii monah, o

poți face doar lângă un Stareț purtător al duhului tradiției. Făcând ascultare persoanei starețului, încet-încet, intri în duhul pe care el îl poartă, și astfel devii monah. Viața monahală nu este subscrierea la o anume ideologie, nu este împlinirea propriilor idei și nici măcar a celor cuprinse în cărți. Viața monahală înseamnă legătura de ascultare cu părintele duhovnicesc, peste care legătură nu mai este nimeni și nimic, nici în cer, nici pe pământ. „Cine vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă, și cine se leapădă de voi se leapădă de Mine, și cine se leapădă de Mine se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine" (Lc. 10, 16).

Istoria monahismului ne arată însă un lucru dureros: adevărații Stareți, purtători ai autenticului duh monahal ortodox, se împuținează. Și pe cât se împuținează, pe atât sporesc regulile, se înstufoșează regulamentele monahale, se înăspresc canoanele. Pe scurt, duhul juridic, al legii, și totodată blestemul ei, pătrunde în plămânii monahismului, făcuți de Dumnezeu pentru a respira aerul de mare înălțime al libertății duhovnicești. Intoxicat astfel cu o viziune cazon-disciplinaristă despre ascultare, având de a face cu superiori bisericești al căror orizont nu depășește litera regulamentelor, căutătorul de viață duhovnicească își află mângâiere în *Cuvintele Bătrânilor.*

Cuvinte ale Bătrânilor din Athos cuprinde și cartea de față. Avem însă de-a face cu Părinți din vremurile noastre, de curând mutați la Domnul, dar care, precum va și vedea cititorul, sunt plini de buna mireasmă a lui Hristos și a libertății duhovnicești la care au ajuns plinind Evanghelia Lui. Trăitori cu toții în Grădina Maicii Domnului, cuvioșii cuprinși în acest volum au fost cercetați de monahul Damaschin din mănăstirea Cuviosului Grigorie, care, asemeni

Sfântului Ioan Casian, a cules nectarul acestor flori și, insuflat de Duhul Sfânt, l-a pus în scris, ca să se împărtășească dintr-însul și cei aflați în deșertul duhovnicesc al lumii.

Încă o dată, Athosul se dovedește la înălțimea cuvenită celui mai de frunte loc al Ortodoxiei: trăire însingurată, dar și misiune pentru cei din lume, rugăciune isihastă, dar și cuvinte de mântuire pentru cei ce o caută trăind în societate. Mai presus de toate, vedem aici dragostea lui Dumnezeu și grija Maicii Domnului ca „tot omul să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vie" (1Tim. 2, 4), iar comorile neprețuite ale Ortodoxiei să fie cunoscute de oricine caută mântuirea: „În tot pământul a ieșit vestirea Ta, și până la marginile lumii graiurile lor" (Ps. 18, 4).

Editorii

Bătrânul Theoctist Dionisiatul

Era o zi de iarnă a anului 1987. Cu barcagiul mănăstirii noastre, părintele Nectarie, am pornit spre mănăstirea Dionisiu. Aveam în program o discuție duhovnicească cu părintele Theoctist Dionisiatul. L-am găsit la poarta mănăstirii. Când ieșea din chilie, mergea la intrarea mănăstirii și îi întreba pe vizitatori dacă s-au închinat la mormântul Sfântului Nifon, Patriarhul Constantinopolului, îngrijitorul de mulari. Dacă nu se închinaseră, îi conducea la mormântul Sfântului din cimitirul mănăstirii. Se închinau, aprindea candela și le istorisea viața și minunile Sfântului. Apoi îi ducea în chilia Sfântului, în care stătea el însuși acum. Din viața Sfântului știm că, într-o noapte, Însuși Hristos a venit în trup în chilie la Sfântul Nifon, l-a binecuvântat și i-a arătat bunăvoința Sa pentru lupta și smerenia sa. În locul respectiv, de mulți ani, a fost pictată pe perete o icoană a Domnului. Acolo merg, sub povățuirea părintelui Theoctist, mulți închinători, ca să vadă și să se închine icoanei.

– Părinte Theoctist, blagosloviți!

– Aaa, de unde sunteți? De la Grigoriu, de la Grigoriu?

– Da, părinte. Am venit să ne închinăm Sfântului Nifon.

Bucuros ca întotdeauna, bătrânelul ne-a luat cu el ca

să ne dea lămuriri, să ne povestească viața Sfântului, să ne sfătuiască… Ne-a dus în chilia sa. Ne-am închinat sfintei icoane și ne-am așezat să vorbim puțin. Ne-a impresionat chilia, care semăna cu o librărie religioasă. Peste tot erau icoane, de hârtie, pe lemn, de metal, aproape toate prăfuite. Cărțile, broșurile, pliantele, cărțile de rugăciuni, slujbele sfinților, lucrările patristice erau toate stivuite ici și colo, gata să se prăbușească, prăfuite, cele mai multe cu un semn de carte, pregătite să ofere cititorului hrana potrivită. Doar tavanul era curat, de se vedeau scândurile, deși, dacă ar fi fost posibil, părintele Theoctist ar fi pus și acolo ceva din „bogăția" de icoane și cărți.

– Părinte Theoctist, sunteți de mulți ani aici?

– Cu ajutorul Maicii Domnului, sunt de 26 de ani. Aproape de când am venit sunt îngrijitorul bătrânilor. Cine altul să meargă? Eu m-am obișnuit deja aici și ei cu mine. Îi iubesc și mă iubesc. Mulți bătrâni au trecut prin mâinile mele. Ce să vă spun, părinților? În ceasul morții unii sunt bucuroși și plini de pace, alții se tem și tremură. Aceasta în funcție de modul în care și-au trăit călugăria și de lupta pe care au dus-o. Așa va fi starea noastră în ceasul morții.

– Unde te-ai născut, părinte, și cum te-ai hotărât să vii la mănăstire?

– M-am născut în satul Laița din Epir, în 1919, din părinți foarte credincioși. Aceștia însă au murit curând și ne-au lăsat orfani, pe mine în vârstă de 11 ani și pe sora mea de 7 ani. Când am mai crescut, m-am dus la școala românească din satul nostru, care funcționa acolo pentru familiile de vlahi (aromâni). Când a izbucnit al Doilea Război Mondial, eram soldat. După liberare, m-am îmbolnăvit de TBC. Timp de cinci ani am bolit. Medicamente

nu erau, iar medicii mă condamnaseră la moarte. Atunci m-am gândit să merg să mă spovedesc și să mă împărtășesc ca să fiu pregătit. În acea noapte, mi-a apărut în vis Sfântul Nicolae. M-a binecuvântat de trei ori și mi-a spus: „Hai, de acum să postești miercurile și vinerile!" Boala aceasta mi-a făcut bine. În ziua următoare, m-am dus la o biserică să mă spovedesc. Am văzut în față una și am intrat. Era închinată Sfântului Nicolae. M-am uitat la icoana lui și era exact cum îmi apăruse în vis cu o noapte în urmă. M-am spovedit și m-am împărtășit și m-am întors la sanatoriul unde eram internat. Și iată, fraților, măririle lui Dumnezeu! Același doctor care-mi spusese că voi muri, după ce m-a pus la raze, mi-a spus: „Poți să pleci, nu ai nimic."

După atâtea boli periculoase și intervenții dumnezeiești ale sfinților, s-a aprins în mine dorința de a lăsa lumea și de a mă călugări, ca să-mi mântuiesc sufletul. Ezitam însă, pentru că nu știam dacă asta este voia lui Dumnezeu. Am cugetat și m-am hotărât să merg la Tino[1], la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, și, dacă o voi vedea cu ochii mei pe Maica Domnului, să mă fac călugăr. Între timp, îl visam adesea pe Cuviosul Nicodim Aghioritul care mă îndemna să mă fac monah. Tocmai citisem cartea lui *Deprinderi duhovnicești* și de acolo cunoșteam că acela era el.

De 15 august 1959, m-am dus la Tino. Am văzut-o pe Maica Domnului, îmbrăcată în negru, umblând prin

[1] Tino este o insulă în arhipelagul egeean. Aici, în 1821-1822, Maica Domnului s-a arătat de mai multe ori, descoperind locul în care se află o icoană a Buneivestiri. Scoasă la iveală, icoana s-a dovedit făcătoare de minuni. S-a ctitorit un așezământ în cinstea ei, locul devenind un punct de mare pelerinaj pentru creștinii greci. Adesea aici, la Praznicul Adormirii Preacuratei, Maica Domnului se arată în biserică în văzul credincioșilor.

biserică în ziua praznicului și binecuvântând poporul. A văzut-o toată lumea și din ochi curgeau lacrimile șuvoi. Toți creștinii strigau: „Panaghia noastră, Panaghia noastră, mântuiește-ne, miluiește-ne!" Mi-am zis și eu: „Vai, cine sunt că m-am învrednicit eu, nemernicul, s-o văd pe Maica Domnului? Eu, păcătosul și stricatul lumii!" Părinților, credința noastră ortodoxă are taine mari și negrăite! Fericit cel care crede și iubește pe Dumnezeu! Acolo, la Tino, se fac multe minuni. Mare lucrare e să crezi în Dumnezeu și în mila Lui.

– Părinte Theoctist, vă mai amintiți și alte istorisiri din viața dumneavoastră?

– Da, auziți! Mătușa mea, sora mamei mele, a văzut-o pe Sfânta Parascheva și au vorbit o jumătate de oră. Când am văzut-o pe mătușa mea după aceea, m-am speriat; era galbenă ca ceara. „Ce ai pățit, mătușă?" Mi-a spus că a vorbit cu Sfânta Parascheva, dar n-a vrut să-mi spună ce.

Într-o zi, înainte de a fi monah, stăteam la cafeneaua satului. Acolo, pe terasă, unii ziceau că există demoni, alții că nu. Eu, când am auzit discuția, m-am băgat zicând: „Eh, demoni! Astea-s povești ieftine! Nu există nimic. Nu credeți în treburi de-astea!" A auzit însă Dumnezeu cuvintele mele și seara, când m-am întins în pat să mă culc, s-a trântit pe mine un drac greu ca piatra. Abia mai puteam să respir. Mă mir că nu am făcut stop cardiac. Numai ce zisesem că nu există draci și acum… Mi-am amintit că învățătorul nostru ne-a spus ca, atunci când avem vreo ispită, să spunem „Crezul" și „Tatăl nostru". Când am început să zic acestea, aaa… m-am eliberat. Și toată noaptea nu m-am oprit din a spune cele două rugăciuni.

Pe timpul Războiului de Eliberare am luptat în armata de rezistență. Când frontul a căzut, nemții strângeau

prizonierii în trenuri și-i trimiteau în Germania. Adunaseră deja vreo cinci sute de oameni. Pe unii însă am văzut că-i dădeau jos din tren. Mi-a venit și mie rândul și am ascultat cu atenție ce ziceau cei pe care-i lăsau liberi. I-am auzit zicând: „Mahomedan din Xanthi." Când mi-a venit rândul, am strigat și eu: „Mahomedan din Xanthi!", și mi-au dat drumul. Dar eu mi-am dat seama că asta era o lepădare de Hristos. Am fost la mulți duhovnici și toți m-au sfătuit să-mi fac Mirungerea. Într-adevăr, un duhovnic de la mănăstirea Sfântul Pavel m-a miruns și astfel am reintrat în Biserica Ortodoxă.

Câțiva ani am fost responsabil la Conacul mănăstirii din Karies. Pe 2 august, avem praznicul Sfântului Ștefan Protomartirul. Invitasem și un ieromonah rus, părintele Dometie, om de mare virtute. Când a intrat în biserică, s-a oprit.

– De ce nu intri să slujești, părinte Dometie?

– Nu vedeți că slujește și tămâiază altcineva? Ce nevoie mai e de mine?

Era Sfântul Ștefan, păzitorul Conacului nostru, pe care noi însă nu-l vedeam.

Altă dată, după ce m-am împărtășit, mi-a venit să vărs. Un gând mi-a răsărit în inimă: „Ia ulei din candela Sfântului Ștefan și unge-te pe frunte!" Eee… asta era! Vie este credința noastră, părinților! Mai am și altele să vă spun, dar, când sunt multe cuvinte, uităm de Dumnezeu.

La insistențele noastre, a mai continuat cu o istorisire.

– Odată, eram bucătar și primisem poruncă să pregătesc năut. Am fiert năutul trei ore și tot tare era. S-a terminat Liturghia și masa trebuia servită. Eram silit să pun năutul în farfurii, dar era încă nefiert, tare ca piatra.

„Dumnezeule, ce să fac?”, am strigat. Dintr-odată, mi-a venit un gând: „Aruncă în mâncare uleiul din candela Sfântului Ștefan!” După ce am aruncat în cazan uleiul, năutul a mai dat un clocot și a fost moale.

– Ați cunoscut personal purtarea de grijă a Sfântului Ioan Botezătorul, ocrotitorul mănăstirii voastre?

– Eu nu. Părintele Visarion însă l-a văzut. Se plimba odată pe țărmul mării și, în dreptul proschinitarului[2] Sfântului, i-a apărut însuși Sfântul. L-a binecuvântat de trei ori și l-a făcut inginer, fără să fi mers nici un an la școală.

Altă dată, îmi amintesc, mă îmbolnăvisem de gripă. Tușeam și aveam febră mare. Gândul mi-a spus să merg și să mă închin la cele cincisprezece Sfinte Moaște ale mănăstirii și o să mă vindec. Într-adevăr, am găsit preotul de rând, mi-a scos Sfintele Moaște, m-am închinat și m-am însănătoșit.

– Părinte Theoctist, ce lucrare trebuie să săvârșim mai cu apăs pentru mântuirea noastră?

– Toate. Și rugăciunea, și ascultarea, și iubirea, și tăcerea, și slujbele. Ai văzut mâncarea? Vrei și pâine, și apă, și usturoi, și fructe etc. Încet, încet, părinților, și toate vor veni. E de ajuns să luptăm. Agurida, încet-încet, se face miere.

Părintele Theoctist iubea foarte mult Sfânta Euharistie. Mi-a spus că ea (Sfânta Euharistie) l-a adus la mănăstire, altfel ar fi fost pierdut definitiv în lume. Se lăuda cu faptul că urmează rânduiala celor tineri la Sfânta Euharistie, spre deosebire de cei bătrâni care aveau o rânduială diferită, împărtășindu-se mai rar.

Părintele Theoctist nu impresiona prin aspectul său exterior. Umbla aplecat și arareori privea pe ceilalți în față. Deoarece toată ziua și noaptea umbla pe la paturile

[2] Mic locaș cu icoane și candelă, ridicat în cinstea unui sfânt.

bolnavilor, se încovoiase de spate. În mâna stângă ținea un komboskini[3] mare și zicea rugăciunea. Se ferea să povestească întâmplări din viața sa, ci doar din a sfinților. Modul povestirii era foarte viu și expresiv. Bucura până în adânc inima celor cu care vorbea. Așa, era iubit de toți. Cei care-l cunoșteau bine, îl „vânau" de-a dreptul, numai ca să-l audă și să-l vadă puțin.

Părinții din mănăstirea lui spun despre părintele Theoctist că este foarte iubitor de slujbe și ascultător. Slujea oriunde era chemat: la bucătărie, la trapeză, ca cititor în biserică. Întotdeauna alerga cu simplitate călugărească și bucurie. Răspândea bucurie și pace. Niciodată nu s-a culcat seara având vreo pricină de supărare cu cineva. Se îngrijea să se împace dacă avusese vreo neînțelegere cu cineva. Odată, a supărat pe un frate. Acesta, fie din încercare, fie din lucrare drăcească, nu a vrut să-l ierte. Părintele Theoctist a căzut de trei ori și i-a sărutat picioarele ca să ia iertare și să se poată împărtăși. Altă dată, niște frați, ispitiți de cel rău, l-au supărat chiar în ziua de Paști, dar imediat s-au rușinat, pentru că au întâlnit blândul și răbdătorul chip al părintelui Theoctist.

O altă întâmplare veselă ne-a relatat-o părintele P. de la mănăstirea Dionisiu. Într-o zi, un închinător și-a pierdut șiragul de metanii la care ținea foarte mult, deoarece îl avea de la un monah aghiorit îmbunătățit și întotdeauna se ruga cu el. Se întristase mult de această pierdere și își mărturisise durerea părintelui P., fără ca altcineva să știe. A doua zi dimineața, la Sfânta Liturghie, în timp ce preotul rostea ecfonisul: „Ale Tale dintru ale Tale…", închinătorul nostru simți o lovitură puternică dată în spate de părintele

[3] Șirag de metanii cu trei sute de boabe.

Theoctist, care-i zise: „Na-ți metaniile…!”, și-i întinse iubitul șirag de metanii.

Părintele Theoctist venea și la mănăstirea noastră, a Cuviosului Grigorie, de praznicul Sfintei Anastasia, pe care o iubea foarte mult și se ruga ei pentru tămăduirea sa. Aducea cu sine și colivă pentru bătrâneii lui dragi.

Ultimii ani ai vieții a suferit mult de stomac. În noaptea de Înviere din anul 1995, am văzut în *katholiconul* mănăstirii noastre un părinte de la Dionisiu. Îl chema pe medicul mănăstirii noastre, deoarece părintele Theoctist era foarte grav bolnav. Suferise o hemoragie internă. Dus la spital la Tesalonic, i s-au descoperit mai multe probleme: anemie, nu mai putea mânca, slăbire generală accentuată ș.a. Mintea însă îi era limpede și puternică. Era foarte blând și le spunea părinților mănăstirii lui că toate aceste boli sunt darul lui Dumnezeu pentru mântuirea sa. A adormit pașnic în Domnul, fără nicio tulburare.

Cât a trăit, nu a obosit și nu a stingherit pe nimeni. A iubit smerenia și rugăciunea. Își ascundea virtuțile, făcând pe „nebunul” în ultimele luni de viață. Îi iubea foarte mult pe sfinți, ale căror slujbe le citea la chilie. Întreaga minte îi era absorbită în contemplarea lăuntrică a lui Iisus, și de aceea, aproape că niciodată nu-și făcea rânduială în chilie, nu ștergea praful, nu se îngrijea de îmbrăcămintea sa. Simplitatea sa aghioritică ne atrăgea ca un magnet lângă sine. L-au iubit și cunoscuții, și străinii, și monahi, și mireni. Știa bine românește și, de aceea, era pentru pelerinii români o comoară, pentru că îi conducea peste tot în mănăstire, istorisindu-le cu multe amănunte viețile sfinților de acolo, istoricul mănăstirii etc. Cu adormirea lui, s-a închis în mănăstirea Dionisiu acest izvor al predaniei învățăturilor

dumnezeiești către frații ortodocși români.

Cuvioase părinte Theoctist al nostru, te-am iubit pentru harul și multa ta simplitate, pentru purtarea ta frățească nefățarnică, pentru pilda ta vie, prin care întotdeauna ne povățuiai întru viața călugărească! Veșnica ta pomenire, vrednicule de fericire părinte! Pomenește-ne și pe noi la Dumnezeul cel ceresc! Amin.

Cuprins